

ผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข ของจังหวัดสมุทรสงคราม

เพ็ญ อยู่ขี้นวาล*

บทคัดย่อ

การดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงครามเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ซึ่งเป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายในการดูแลให้เด็กในศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนได้อยู่ในสภาวะแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ปลอดภัยได้รับการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กอย่างสมวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อเติบโตใหญ่เป็นประชากรคุณภาพของสังคม การพัฒนามาตรฐานศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่ผ่านมาไม่ได้มีการจัดทำสรุปผลให้เป็นการนำเสนอในภาพรวมระดับจังหวัด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขของจังหวัดสมุทรสงครามก่อนและหลังการอบรม โดยมีประชากรที่ศึกษาคือ ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(สังกัดเทศบาล 8 แห่งและองค์การบริหารส่วนตำบล 51 แห่ง)รวมจำนวน 59 แห่งได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์กลับคืน จำนวน 59 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100.00 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจ แบบตรวจสอบรายการและแบบสอบถามโดยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ ในช่วงระหว่าง 1 เมษายน 2550 ถึง 30 กรกฎาคม 2550

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าการประเมินมาตรฐานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทั้ง 2 ครั้งมีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางทางสถิติ ($p=0.009$) ร้อยละ 61.00 ของอัตราส่วนครูต่อเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์เด็กเล็กเป็น 1:20 และร้อยละ 22 ที่ครู 1 คนต้องดูแลเด็กเกินกว่า 20 คน สำหรับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขของจังหวัดสมุทรสงครามโดยรวม พบว่ามีศูนย์เด็กเล็กผ่านเกณฑ์มาตรฐานทั้ง 3 ระดับ จำนวน 51 แห่ง(ร้อยละ 86.44)และร้อยละ 13.56 ต้องปรับปรุงเนื่องจากไม่ผ่านมาตรฐานขั้นต่ำ (ระดับพื้นฐาน) ด้านการส่งเสริมสุขภาพพบว่าร้อยละ 13.60 ไม่มีการแปลผลน้ำหนักเด็กเทียบกับกราฟแสดงการเจริญเติบโตน้ำหนักตามเกณฑ์ ร้อยละ 37.30 ไม่มีเมนูอาหารรายวันหรือสัปดาห์ ร้อยละ 3.40 ที่ไม่งดขนมหวานจัด ขนมกรุบกรอบ ทอफी น้ำอัดลมพบว่าร้อยละ 45.80 เด็กทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพทุกวัน และมีการบันทึกการตรวจสุขภาพเด็ก ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กพบว่าร้อยละ 13.60 มีมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง ด้านการบริการอาหารสะอาดปลอดภัย ร้อยละ 55.90 มีการปิดอาหารที่พร้อมบริโภคแล้วด้วยผ้าสี ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดปลอดภัยมีเพียงร้อยละ 18.60 ที่มีอุปกรณ์ดับเพลิงพร้อมใช้งาน ร้อยละ 1.70 บริเวณภายในอาคารสกปรกจัดไม่เป็นระเบียบและไม่ปลอดภัยสำหรับเด็ก และร้อยละ 5.10 ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนในการร่วมจัดการศูนย์เด็กเล็กตาม

*นักวิชาการสาธารณสุข 8ว.(ด้านบริการทางวิชาการ) กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม

ลำดับ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนให้ได้มาตรฐานตามข้อกำหนดของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขต่อไป

ABSTRACT

Child day care center implement and development respected to the ministry of public health standard is a part of the Healthy City project. The objective of this study is to provide the safety environment and health promotion to the pre-school children. The child day care center standard development in previous had no overview data based on the provincial level. This survey study aims to evaluate the implementation of Samut Songkram province's child day care center development under the ministry of public health standard before and after training. The research focused on 59 child day care centers under the local administration (8 places under the municipality and 51 places under the sub-district administration organization). Data were collected by the questionnaire. Fifty nine questionnaires were returned (100% feed back). Questionnaires were conducted by observation and interviewing from 1 April 2007 to 30 July 2007.

From the research, before and after training data were significantly different ($p=0.009$), data explicated the ratio between the teacher and pre-school children is 1:20 and 22 percent indicated that only 1 teacher take care more than 20 children. From last year,. For child day care center development respected to the ministry of public health standard in Samut Songkram province, the research found that 51 from 59 child day care centers (86.44%) passed the standard. The 8 child day care centers (13.56%) needed some development. Health promotion aspect, 13.60% had no data analysis between the children's weight respected to the growth rate curve. About 37.30% had no daily menu or weekly menu. Candy, desert and soft drink

were provided in 3.40 %. Sixty two point seven percent indicated that children received the daily health checking. However, only 45.80% had the health checking and the data were recorded. For the children development promotion, about 13.60 % had the parents' learning corner. In clean and safety food aspect, about 55.90% prepared the cover for cooked food. For clean and safety environment aspect, 18.60 % had fire extinguished. One point seven percent had unsanitary building and unsafely place for the children. Also 5.10% had no parents and community participation. Therefore, all of related organization should focus on the implementation and development of child day care center, respect to the ministry of public health's standard.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลักษณะโครงสร้างของครอบครัวไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดจากครอบครัวขยายที่มีสมาชิกครอบครัวอาศัยอยู่ 3 ช่วงอายุ คือ ปู่ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก เปลี่ยนแปลงเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น วิธีการเลี้ยงดูเด็กเล็กจึงเปลี่ยนแปลงไปเช่นกันซึ่งเป็นผลจากสภาพเศรษฐกิจที่ทำให้พ่อและแม่หรือผู้ปกครองต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว ทำให้เวลาและโอกาสที่จะได้ดูแลใกล้ชิดบุตรลดน้อยลง นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนจำนวนมากขาดการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมในช่วงระยะ 2 ปีแรกซึ่งเป็นช่วงสำคัญของชีวิตที่จะส่งผลต่อพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และปัญญาไปจนตลอดชีวิตเพราะในช่วงวัยดังกล่าวร่างกายโดยเฉพาะระบบประสาทและสมองกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การขาดสารอาหารและพลังงานจะกระทบกระเทือนต่อการเจริญเติบโตของสมองเป็นเหตุให้เด็กรับรู้ล่าช้า ความสามารถในการเรียนรู้ต่ำ โดยเฉพาะการขาดการเลี้ยงดูเอาใจใส่ขาดการส่งเสริมสิ่งเร้าที่เหมาะสมทำให้ขาดสัญญาณประสาทสัมผัสที่จะไปกระตุ้นให้ระบบประสาทที่กำลังเติบโตทำงานได้อย่างสมบูรณ์ (นิตยา คชภักดี, 2531:95-127) จากการศึกษาพบ

ว่าระดับสติปัญญาของเด็กไทยถือว่าลดลงกว่าเดิมมาก จากการสำรวจในปี พ.ศ.2539-2540 พบว่าค่าเฉลี่ยระดับไอคิวของเด็กไทย อยู่ที่ 91 จุด แต่จากการสำรวจเมื่อปี 2544-2545 พบว่าระดับไอคิวเฉลี่ยของเด็กไทยลดลงเหลือเพียง 88 จุด เท่านั้น ในขณะที่ค่าเฉลี่ยระดับไอคิวของเด็กในสหรัฐจะสูงถึง 112 จุด และในรอบ 50 ปีที่ผ่านมาไอคิวของเด็กสหรัฐเพิ่มขึ้นถึง 24 จุด แต่เด็กไทยกลับลดลง และจากการศึกษาวิจัยที่ชุมชนศาลายา นครปฐม พบว่าเด็กสามารถมีสติปัญญาที่สูงขึ้นได้ หากได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากคนในสังคมอย่างเพียงพอ: จากข้อมูลการตรวจสอบภาวะสุขภาพคนไทยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก พ.ศ. 2539 - 2540 ดำเนินการโดยแพทย์หญิงจันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ พบว่าร้อยละ 37.3 ของเด็กปฐมวัยได้รับการเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์เด็กเล็ก (กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข, [www.thaihealth.or.th /node/2442](http://www.thaihealth.or.th/node/2442))

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงครามเป็นส่วนราชการกระทรวงสาธารณสุขในระดับภูมิภาคมีหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการดูแลเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามข้อกำหนดกระทรวงสาธารณสุข จึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการศูนย์เด็กเล็กนำอยู่และประเมินผลการดำเนินงานจัดทำศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ขึ้นซึ่งในปี 2548 มีจำนวนศูนย์เด็กเล็ก 53 แห่ง ในจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 2549 มีจำนวนศูนย์เด็กเล็ก 56 แห่ง และปี 2550 มีจำนวนศูนย์เด็กเล็ก 59 แห่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวโน้มของศูนย์เด็กเล็กมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทในการเลี้ยงดูเด็กเปลี่ยนเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นทางเลือกสำหรับพ่อแม่ครอบครัวเด็วมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่าศูนย์เด็กเล็กคือบ้านแห่งที่สองที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย รองจากพ่อแม่ และญาติ ดังนั้น ศูนย์เด็กเล็ก จึงนับเป็นสถานที่ที่ควรมี การพัฒนาเพื่อให้ศูนย์เด็กได้มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยพัฒนาทั้งคนและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม จึงได้นำแนวคิดเมือก่อนอยู่ ชุมชนนำอยู่ ของกระทรวงสาธารณสุขมาใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ให้

ครอบคลุมกิจกรรมทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านบริการอาหารสะอาด ปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาด ปลอดภัย ด้านบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดสมุทรสงครามได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ตามมาตรฐานกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุขของจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 6 ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านบริการอาหารสะอาดปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อนและหลังการอบรม

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขของจังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน จำนวน 59 แห่งสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เขตเทศบาล 8 แห่ง อบต. 51 แห่ง)รวม 59 แห่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ตามเกณฑ์คุณภาพการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กตามมาตรฐานกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อศึกษาผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขของจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 6 ด้านคือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านบริการอาหารสะอาด ปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาด ปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนและ หลังการอบรม

ประชากรที่ศึกษา

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ศูนย์ เด็กเล็กก่อนวัยเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 59 แห่ง (เทศบาล 8 แห่ง และอบต.51 แห่ง)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบตรวจสอบรายการ(check list)และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านบุคลากร

เป็นแบบเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 6 ข้อ โดยถามเกี่ยวกับ สถานที่ทำงาน จำนวนเด็กเล็กภายในศูนย์จำนวนผู้ดูแลเด็ก วุฒิการศึกษา การอบรมหลักสูตรด้านการดูแลเด็ก ประสบการณ์การทำงาน อัตราเงินเดือน ลักษณะคำถามเป็นปลายปิด ได้แก่ ข้อที่ 1-6

ส่วนที่ 2 มาตรฐานด้านการส่งเสริมสุขภาพ มีข้อความคำถาม 5 ข้อ โดยถามเกี่ยวกับการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ แปร่งฟันหลังรับประทานอาหาร กลางวัน อาหารที่จัดให้เด็กมีคุณค่าทางโภชนาการครบ 5 หมู่ การจัดอาหารว่างที่มีคุณค่าทางโภชนาการและไม่หวานจัด การตรวจสุขภาพเด็ก ได้แก่ ข้อที่ 7-11

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีข้อความคำถาม 4 ข้อโดยถามเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์อายุโดยผู้ดูแลเด็ก, มีของเล่นเด็ก และ หนังสือนิทานเหมาะสมกับวัยและมีกิจกรรมการเล่นิทานทุกวัน อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง, มีมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กสามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กได้แก่ ข้อที่ 12-15

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านบริการอาหารสะอาด ปลอดภัย มีข้อความคำถาม 5 ข้อโดยถามเกี่ยวกับสถานที่เตรียมปรุงอาหารสะอาด ถูกสุขลักษณะ, น้ำดื่ม น้ำใช้ สะอาด เพียงพอ, อุปกรณ์ และ ภาชนะใส่อาหาร ปลอดภัย และ สะอาด, ผักสด ผลไม้ ต้องล้างสะอาด เนื้อสัตว์ปรุงให้สุก และมีการปิดอาหารที่พร้อมบริโภคแล้วและผู้ประกอบอาหารมีสุขภาพดีแต่งกายสะอาด สุขอนามัยดี ได้แก่ ข้อที่ 16-20

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย มีข้อความคำถาม 9 ข้อโดยถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ภายในภายนอกอาคาร, ห้องน้ำ ห้องส้วม, พื้นที่ใช้สอย, เครื่องใช้สำหรับเด็ก, ตัวอาคาร มั่นคง แข็งแรงและปลอดภัย, การจัดการขยะ, แสงสว่าง และการระบายอากาศ, การป้องกันแมลง และพาหะนำโรคและมาตรการความปลอดภัยได้แก่ ข้อที่ 21-29

ส่วนที่ 6 ข้อมูลด้านบุคลากร มีข้อความคำถาม 3 ข้อ โดยถามเกี่ยวกับผู้ดูแลเด็กทุกคน มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ, การอบรม และอัตราส่วนการดูแลเด็กได้แก่ ข้อที่ 30-32

ส่วนที่ 7 ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีข้อความคำถาม 1 ข้อโดยถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เด็กเล็กได้แก่ ข้อที่ 33

ส่วนที่ 8 ข้อมูลปัญหาข้อเสนอนะในการพัฒนา ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนมีข้อความคำถาม 6 ข้อ

โดยถามเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย, อุปสรรคสำคัญในการดำเนินงาน, มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรและมีการพัฒนางานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่หรือไม่ ถ้ามีการปฏิบัติตามนั้นมากน้อยเพียงไรได้แก่ ข้อที่ 8.1- 8.6

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ใช้วิธีการให้นักวิชาการสาธารณสุข 10 ชช. (ด้านสุขาภิบาล) กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ตรวจสอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 59 แห่ง ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 ถึง 30 กรกฎาคม 2550 โดยการสำรวจตรวจสอบรายการ สังเกตและสัมภาษณ์ข้อมูลผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขในจังหวัดสมุทรสงคราม

2. เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์ (Interview) ปัญหาสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายโดยมีแนวคำถามดังต่อไปนี้

- อุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานดังกล่าวได้แก่อะไรบ้าง

- มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร

- มีการพัฒนางานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนหรือไม่ ถ้ามีการปฏิบัติตามนั้นมากน้อยเพียงไร

- สิ่งที่ต้องการให้สนับสนุน

- ข้อเสนอแนะอื่นๆในการพัฒนางานศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ เพื่อเตรียมข้อมูลในการวิเคราะห์ การเก็บแบบสอบถามครั้งนี้ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืน 59 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สถิติเปรียบเทียบ t-test เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน เปรียบเทียบก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม

ผลการดำเนินงาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลคุณลักษณะของบุคคล

จากการศึกษาพบว่าร้อยละ 13.56 ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนอยู่ในเขตเทศบาลและร้อยละ 86.44 ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อัตราส่วนครูต่อเด็กในศูนย์เด็กเล็กร้อยละ 61.00 เป็น 1:25 ร้อยละ 17.00 เป็นอัตราส่วนครูต่อเด็กในศูนย์เด็กเล็ก 1:15 และร้อยละ 22.00 ที่ครู 1 คนต้องดูแลเด็กเกินกว่า 25 คน ร้อยละ 59.30 ของศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่มีครู 1 คน ระดับการศึกษาของครูผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 57.58 จบการศึกษาระดับปวส.-อนุปริญญา และทุกคนผ่านการอบรมหลักสูตรด้านการดูแลเด็กเล็กในรอบปีที่ผ่านมาร้อยละ 100 โดยผ่านการอบรมจำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 96.97 และไม่มีครูคนใดที่ไม่เคยได้รับการอบรมหรืออบรมมากกว่า 3 ครั้ง ซึ่งหลักสูตรที่ได้รับการอบรมร้อยละ 100.00 เป็นหลักสูตร 1 วัน ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม ประสพการณ์การทำงานของครูผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 32.20 อยู่ในช่วง 4-5 ปี และร้อยละ 30.30 อยู่ในช่วง 1-3 ปี สำหรับอัตราเงินเดือนของครูผู้ดูแลเด็กเล็กร้อยละ 94.95 เฉลี่ยได้รับเดือนละ 7,700 บาทต่อเดือน

ภาพรวมการดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนในเขตเทศบาลร้อยละ 6.78 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับดีมากและร้อยละ 5.09 ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐาน ส่วนศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลร้อยละ 33.89 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับดี ร้อยละ 32.20 ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐาน มีเพียงร้อยละ 6.78 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับดีมาก และร้อยละ 13.56 ต้องปรับปรุง (ไม่ผ่านมาตรฐาน)

ด้านการส่งเสริมสุขภาพตามเกณฑ์ พบว่าร้อยละ 100 ของเด็กก่อนวัยเรียนทุกคนแปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวันทุกครั้ง แต่ในเรื่องของการได้รับการตรวจสุขภาพทุกวัน มีเพียงร้อยละ 45.80

ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กพบว่าผู้ดูแลเด็กสามารถให้คำปรึกษาผู้ปกครอง เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กได้ครอบคลุมทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 แต่พบว่าร้อยละ 13.60 เท่านั้นที่มีมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง

ด้านการบริการอาหารสะอาดปลอดภัย พบว่าร้อยละ 100 เด็กก่อนวัยเรียนได้รับน้ำดื่ม น้ำใช้ สะอาดเพียงพอ แต่ร้อยละ 49.20 ที่อุปกรณ์และภาชนะใส่อาหารปลอดภัย และสะอาด

ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัยร้อยละ 100.00 มีเครื่องใช้สำหรับเด็กสะอาดและเพียงพอ และร้อยละ 100 มีการจัดเก็บขยะถูกสุขลักษณะแต่ในระบบมาตรการความปลอดภัยมีเพียงร้อยละ 62.70 รายละเอียด

ด้านบุคลากรร้อยละ 100.00 ผู้ดูแลเด็กทุกคนได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กและร้อยละมีอัตราส่วนการดูแลเด็กเหมาะสม ร้อยละ 94.90 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เด็กเล็ก

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการส่งเสริมสุขภาพ

พบว่าผลการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยมีกิจกรรมที่สำคัญคือ ให้มีการจัดอาหารว่างที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และไม่หวานจัด แก่เด็กในศูนย์ ร้อยละ 96.60 และเด็กทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพทุกวันเพียงร้อยละ 45.70 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า มีสมุดบันทึกการตรวจสุขภาพเด็กเพียงร้อยละ 45.70 และยังไม่งดขนมหวานจัด เหนียวติดฟัน ขนมกรุบกรอบ ทอฟฟี่ น้ำหวาน น้ำอัดลมให้กับเด็ก ร้อยละ 3.40

เมื่อพิจารณาลักษณะอาหารที่จัดให้เด็กมีคุณค่าครบ 5 หมู่พบร้อยละ 100 แต่พบว่ามีเพียงร้อยละ 62.70 ของศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ที่มีเมนูอาหารรายวันหรือสัปดาห์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 100 มีการจัดอาหารว่างที่มีคุณค่าทางโภชนาการและไม่หวานจัด โดยงดอาหารใส่สีที่เป็นพิษต่อเด็ก และดูแลไม่ให้เด็กกินขนมจุบจิบนอกมื้ออาหารว่าง และอาหารมื้อหลัก แต่ยังมีบางแห่งร้อยละ 3.40 ที่ไม่งดขนมหวานจัด เหนียวติดฟัน ขนมกรุบกรอบ ทอฟฟี่ น้ำหวาน น้ำอัดลม พบว่าร้อยละ 45.80 เด็กทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพทุกวันและมีการบันทึกการตรวจสุขภาพเด็กประจำวัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ผลการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กด้านการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเป็นไปตามมาตรฐานมากกว่า ร้อยละ 80 มีเพียงด้านมีมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง มีเพียงร้อยละ 13.60 ที่มีบอร์ด หนังสือ หรือเอกสาร ให้ข่าวสาร และความรู้กับพ่อแม่

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านบริการอาหารสะอาด ปลอดภัย

ผลการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กด้านบริการอาหารสะอาด ปลอดภัย พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ตามมาตรฐานมากกว่าร้อยละ 80 โดยเฉพาะในเรื่องสถานที่เตรียมปรุงอาหาร สะอาด ถูกสุขลักษณะ, น้ำดื่ม น้ำใช้ สะอาด เพียงพอ และ อุปกรณ์ และภาชนะใส่อาหาร ปลอดภัย และ สะอาด มีเพียงด้าน ผักสด ผลไม้ ต้องล้างสะอาด เนื้อสัตว์ปรุงให้สุก และมีการปกปิดอาหารที่พร้อมบริโภค ปฏิบัติได้มาตรฐานเพียงร้อยละ 55.90

เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า สถานที่เตรียมปรุงอาหาร สะอาด เป็นระเบียบ และการขนส่งอาหารที่พร้อมบริโภค ต้องมี การปกปิด (ร้อยละ 94.90) เตรียมปรุงอาหารบนโต๊ะที่สภาพดี สะอาด สูงจากพื้นอย่างน้อย 60 ซม. (ร้อยละ 98.30) ที่ล้างภาชนะ อุปกรณ์ ควรใช้อ่างที่มีก๊อกน้ำ และท่อระบายน้ำ ถ้าใช้กะละมังต้องมี 3 ใบ วางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 ซม. และบริเวณที่ล้างต้องมีการระบายน้ำที่ดี ไม่เออะแอะ, วิธีการล้างภาชนะ-อุปกรณ์ ให้ล้างด้วยน้ำยาล้างภาชนะ และน้ำสะอาดอีกอย่างน้อย 2 ครั้ง หรือล้างด้วยน้ำไหล (ร้อยละ 98.30) เชียง มีดี สภาพดี สะอาด แยกใช้ตามประเภทอย่างน้อย 3 เชียงทำความสะอาดทันทีเมื่อใช้งานเสร็จ (ร้อยละ 49.20) อาหารที่พร้อมบริโภค ต้องปกปิดด้วยฝาซี หรือฝาภาชนะ ไม่ใช่ผ้าขาวบาง (ร้อยละ 55.90) และ ชุดแต่งกายสะอาด สวมเสื้อมีแขน ใส่หมวก และผ้ากันเปื้อนสีขาวหรือสีอ่อน ขณะปฏิบัติงาน และควรซัก ทุกวัน (ร้อยละ 62.70)

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย

ผลการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ตาม

มาตรฐานมากกว่า ร้อยละ 90 มีเพียง พื้นที่ใช้สอย จัดเป็น สัดส่วน และเพียงพอปฏิบัติได้เพียงร้อยละ 66.10 การมี มาตรการความปลอดภัยปฏิบัติได้ร้อยละ 62.70

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า บริเวณรอบอาคาร ศูนย์ เด็กเล็ก มีขอบเขตชัดเจน สะอาด และปลอดภัย เช่น มีรั้วที่ ปลอดภัย ไม่มีบ่อน้ำ หลุมขนาดใหญ่ หรือเศษวัสดุที่เป็น อันตรายต่อเด็ก ไม่มีน้ำขัง เฉอะแฉะ ปฏิบัติได้ร้อยละ 98.30, ห้องน้ำ ห้องส้วม สะอาด พื้น ไม้ลิ้น และ โถส้วม ขนาดเหมาะสมกับตัวเด็กหรือถ้าเป็นของผู้ใหญ่ ต้องมีสิ่ง ช่วยเสริมการใช้ที่ปลอดภัย เช่น ราวจับ ปฏิบัติได้ร้อยละ 96.60 มีพื้นที่ใช้สอย เฉลี่ย 2 ตรม. ต่อเด็ก 1 คน เพียง ร้อยละ 66.10 มีอุปกรณ์ดับเพลิงพร้อมใช้งาน หรือมี ถังเก็บน้ำ สายยาง อุปกรณ์อื่นใด ที่สามารถใช้ในการดับไฟ เพียงร้อยละ 18.60 และเจ้าหน้าที่มีความสามารถ ใช้ อุปกรณ์นี้ได้ เพียงร้อยละ 55.90

ส่วนที่ 6 ข้อมูลด้านบุคลากร

พบว่า ผลการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก ด้าน บุคลากร พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ตามมาตรฐาน มีเพียง ด้าน การต่างกายสะอาด เรียบร้อย เพียงร้อยละ 64.4

ส่วนที่ 7 ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กด้านการมี ส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมใน กิจกรรมของศูนย์ฯ ร้อยละ 94.90

ส่วนที่ 8 การเปรียบเทียบผลการประเมินมาตรฐานศูนย์ เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ก่อนและหลังการดำเนินงานพัฒนา สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการดำเนินงานพบว่า การประเมินมาตรฐาน การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทั้ง 2 ครั้งมีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางทางสถิติ (p=0.009) รายละเอียดดัง ตารางที่ 1

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการประเมินรายข้อของในทั้ง 2 ครั้ง พบว่า ข้อที่มีความแตกต่างกัน ประกอบด้วย เด็ก ทุกคน ได้รับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์อายุโดย ผู้ดูแลเด็ก (p-value=0.013), มีของเล่นเด็ก และหนังสือ นิทานเหมาะสมกับวัยและมีกิจกรรมการเล่นทุกวัน อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง (p-value=0.004), ผู้ดูแลเด็ก สามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก (p-value=0.045), สถานที่เตรียม ปรุงอาหาร สะอาด ถูก สุขลักษณะ (p-value=0.013), อุปกรณ์ และ ภาชนะใส่อาหาร ปลอดภัย และ สะอาด (p-value=0.045), บริเวณศูนย์เด็ก เล็กมีสภาพแวดล้อม ภายใน-ภายนอกอาคารสะอาด และ ปลอดภัย (p-value=0.013) และ มีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ ของศูนย์เด็กเล็ก (p-value=0.045) รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กก่อนและหลังการดำเนินโครงการพัฒนา

ระดับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก	การประเมินมาตรฐาน (60 แห่ง)		t-test	df	p-value
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2			
ระดับพื้นฐาน	22	22	-2.694	58	0.009
ระดับดี	18	21			
ระดับดีมาก	7	8			
ต้องปรับปรุง	12	8			

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กก่อนและหลังการดำเนินโครงการพัฒนารายข้อ

รายละเอียดมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กก่อนอยู่	การประเมินมาตรฐาน		t-test	df	p-value
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2			
ด้านส่งเสริมสุขภาพ					
7. เด็กทุกคนได้รับการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ โดยชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ทุก 3 เดือน	1.81	1.86	1.763	58	0.083
8. เด็กทุกคนแปรงฟันหลังรับประทานอาหาร กลางวัน ทุกวัน	1.93	2.0	2.054	58	0.045
9. อาหารที่จัดให้เด็กมีคุณค่าทางโภชนาการ ครบ 5 หมู่	1.56	1.62	-1.657	58	0.103
10. มีการจัดอาหารว่างที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และไม่หวานจัด	1.92	1.96	-1.763	58	0.083
11. เด็กทุกคนได้รับการตรวจสอบสุขภาพทุกวัน	1.51	1.54	-1.427	58	0.159
ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
12. เด็ก ทุกคน ได้รับการประเมินพัฒนาการตาม เกณฑ์อายุโดยผู้ดูแลเด็ก	1.88	1.98	-2.562	58	0.013
13. มีของเล่นเด็ก และ หนังสือนิทานเหมาะสมกับวัย และมีกิจกรรมการเล่นิทานทุกวันอย่างน้อย วันละ 1 ครั้ง	1.85	1.98	-3.016	58	0.004
14. มีมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง	1.12	1.14	-1.0	58	0.321
15. ผู้ดูแลเด็กสามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก	1.97	2.0	-1.427	58	0.159
ด้านบริการอาหารสะอาด ปลอดภัย					
16. สถานที่เตรียม ปรงอาหาร สะอาด ถูกสุขลักษณะ	1.90	1.96	-2.054	58	0.045
17. น้ำดื่ม น้ำใช้ สะอาด เพียงพอ	1.91	2.0	-2.562	58	0.013
18. อุปกรณ์ และ ภาชนะใส่อาหาร ปลอดภัย และ สะอาด	1.93	2.0	-2.054	58	0.045
19. ผักสด ผลไม้ ต้องล้างสะอาด เนื้อสัตว์ปรุงให้สุก และมีการปกปิดอาหารที่พร้อมบริโภคแล้ว	1.53	1.54	-1.427	58	0.159
20. ผู้ประกอบอาหารมีสุขภาพดี แต่งกายสะอาด สุขอนามัยดี	1.58	1.62	-1.763	58	0.083

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กนอกระบบก่อนและหลังการดำเนินโครงการ พัฒนารายข้อ (ต่อ)

รายละเอียดมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ	การประเมินมาตรฐาน		t-test	df	p-value
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2			
ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย					
21. บริเวณศูนย์เด็กเล็กมีสภาพแวดล้อม ภายใน - ภายในอาคารสะอาด และปลอดภัย	1.9	2.0	-2.562	58	0.013
22. ห้องน้ำ ห้องส้วม สะอาด ถูกสุขลักษณะ	1.93	1.96	-0.814	58	0.419
23. พื้นที่ใช้สอย จัดเป็นสัดส่วน และเพียงพอ	1.63	1.66	-0.389	58	0.698
24. เครื่องใช้สำหรับเด็ก สะอาด และเพียงพอ	1.98	2.0	-1.0	58	0.321
25. ตัวอาคาร มั่นคง แข็งแรง และ ปลอดภัย	1.98	1.98	0.0	58	1.0
26. มีการจัดการขยะ ถูกสุขลักษณะ	2.0	2.0	0.0	58	1.0
27. มีแสงสว่าง และการระบายอากาศ เพียงพอ	1.98	1.98	0.0	58	1.0
ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย					
28. มีการป้องกันแมลง และพาหะนำโรค	1.98	1.98	0.0	58	1.0
29. มีมาตรการความปลอดภัย	1.61	1.64	-1.421	58	0.159
ด้านบุคลากร					
30. ผู้ดูแลเด็กทุกคน มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย และจิตใจ	1.63	1.64	-1.0	58	0.321
31. ผู้ดูแลเด็ก ร้อยละ 50 ได้รับการอบรม เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก	1.98	2.0	-1.0	58	0.321
32. มีอัตราส่วนการดูแลเด็ก เหมาะสม	1.98	2.0	-1.0	58	0.321
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
33. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เด็กเล็ก	1.93	3.0	-2.05	58	0.045

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 59 แห่ง (เทศบาล 8 แห่งและอบต.51 แห่ง) ภาพรวมการดำเนินงานการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนพบว่ามีศูนย์เด็กเล็กผ่านเกณฑ์มาตรฐานทั้ง 3 ระดับ จำนวน 51 แห่ง (ร้อยละ 86.44) ซึ่งผ่านเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 8 แห่ง (ร้อยละ13.56) ผ่านเกณฑ์ระดับดี 21 (ร้อยละ35.58) แห่ง ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐาน จำนวน 22 แห่ง(ร้อยละ37.28) และต้องปรับปรุง 8 แห่ง (ร้อยละ13.56) การประเมินมาตรฐานการพัฒนา ศูนย์เด็กเล็กทั้ง 2 ครั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางทางสถิติ ($p=0.009$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการประเมินรายข้อของในทั้ง 2 ครั้ง พบว่า ข้อที่มีความแตกต่างกัน ประกอบด้วย เด็กทุกคน ได้รับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์อายุโดยผู้ดูแลเด็ก ($p\text{-value}=0.013$), มีของเล่นเด็ก และ หนังสือนิทานเหมาะสมกับวัยและมีกิจกรรมการเล่านิทานทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ($p\text{-value}=0.004$), ผู้ดูแลเด็กสามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก ($p\text{-value}=0.045$), สถานที่เตรียม ปรุงอาหาร สะอาด ถูกสุขลักษณะ ($p\text{-value}=0.013$), อุปรกรณ์ และ ภาชนะใส่อาหาร ปลอดภัย และ สะอาด ($p\text{-value}=0.045$), บริเวณศูนย์เด็กเล็กมีสภาพแวดล้อม ภายใน-ภายนอกอาคาร สะอาด และปลอดภัย ($p\text{-value}=0.013$) และ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เด็กเล็ก ($p\text{-value}=0.045$)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนณะดังนี้

1. ด้านการพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีด้านการศึกษาเอกปฐมวัยเนื่องจากเป็น

หลักสูตรเฉพาะสำหรับการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนและสนับสนุนให้มีการเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กรวมทั้งการศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนดีเด่นเพื่อเปิดโอกาสให้ครูผู้ดูแลเด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์การทำงานให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในงานประจำ ทุกๆด้านตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก อาหารสะอาด ปลอดภัย สิ่งแวดล้อมสะอาดปลอดภัย การจัดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในชุมชน

2. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย เชื้อต่อสุขภาพและสุขาภิบาลอาหารในศูนย์เด็กเล็ก อาคารสถานที่ที่ตั้งศูนย์เด็กเล็กส่วนใหญ่เป็นอาคารในวัดหรือโรงเรียนที่เป็นอาคารไม้เก่าแก่ควรจัดมาตรการความปลอดภัยเรื่องการป้องกันอัคคีภัยให้มีเครื่องดับเพลิงไว้ใช้ในกรณีเร่งด่วน ปรับปรุงอาคารสถานที่ที่น้ำท่วมถึงเพื่อปรับสภาพแวดล้อมภายนอกให้เอื้อต่อการเรียน การสอนในศูนย์เด็กเล็กและสนับสนุนงบประมาณด้านการจัดการโรงอาหารเพื่อยกระดับโรงอาหารให้ได้มาตรฐาน เช่น ภาชนะปกปิดอาหาร อ่างล้างจานที่ได้มาตรฐาน 3 ขั้นตอนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาหาร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยหรือตัวแปรที่มีผลต่อการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ให้ครอบคลุมมากขึ้น เช่น ครูผู้ดูแลเด็ก เด็ก ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในการพัฒนาระดับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก

2. ศึกษาความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดสถานบริการเด็กก่อนวัยเรียน

3. ศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น การรับรู้ ความพึงพอใจ ทักษะคิดในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

บรรณานุกรม

1. กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข. www.thaihealth.or.th/node/2442.
2. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2549). **คู่มือการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก**(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ มหานคร:โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก .
3. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2549) **คู่มือการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็ก**. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก .
4. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2548). **รายงานการศึกษาเส้นทางสู่ความสำเร็จของศูนย์เด็กเล็กน้าอยู่**. กรุงเทพมหานคร.
5. กุศล สุนทรธาดา และคณะ. (2542). **สถานการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.
6. จรรยาพร ยอดแก้ว. (2548). **ศึกษาพัฒนาการเด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ปีการศึกษา 2547**. นครปฐม:สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1.
7. จำนงค์ จันแบ่งเงิน. (2540). **การศึกษาสภาพปัจจุบัน และแนวทางในการจัดการศึกษาให้เด็กก่อนวัยเรียนตามทฤษฎีของผู้บริหารสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
8. นัยนา ยิ่งสกุล. (2546). **ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดสถานบริบาลเด็กก่อนวัยเรียนของเอกชน** กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
9. นิตยา ศษภักดี . (2531) **สุขภาพและพัฒนาการของเด็กไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
10. ประคิน สุจฉายา และคณะ. (2547). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด - 5 ปี ในระดับปฐมภูมิ**, นนทบุรี:สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
11. ประทุม เจริญผล. (2536). หน่วยที่ 7 “**การประเมินผลงานสาธารณสุข**” เอกสารประกอบการสอน ชุดวิชาการวางแผนงานสาธารณสุข หน่วยที่ 1-7 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
12. ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2530). **หลักการวิจัยประเมินผล**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
13. ทศนา แหมมณี. (2535). **หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
14. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2544). **พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
15. เพ็ญศรี พิชัยสนธิ.(2522). **อนามัยครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง.
16. รัชตะวรรณ โอฬ่าพิริยกุล และคณะ. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เด็กกับภาวะสุขภาพของเด็กปฐมวัย :กรณีศึกษาฝ่ายพัฒนาเด็กปฐมวัยคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
17. สงบ สัพโส.(2544). **ผลการเล่นเกมการศึกษาต่อพฤติกรรมทางสังคม ด้านความเอื้อเฟื้อและด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

